

Батраченко І. Г. – д-р психол. наук, доцент
(Дніпропетровськ, ДООІППО)
Мозгова Т. Ю. – викладач
(Дніпропетровськ, ДНУ імені О. Гончара)

ТРАНСФОРМАЦІЯ У ПОСТЛЮДИНУ ЯК ПОТЕНЦІЙНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ЕЛІТАРНООРІЄНТОВАНИХ ЖИТТЄВИХ ДОМАГАНЬ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Ідея постлюдини в сучасній науковій літературі розуміється як новий виток розвитку ідеї надлюдини, яка у найбільш виразній формі була сформульована Ф. Ніцше [2] і потім у різноманітних варіантах активно розроблялася широким колом філософів, науковців, письменників, кінематографістів тощо. У модель розвитку феномену людини антропогенний якісний стрибок був замінений або доповнений техногенним проривом обмеженостей людської суб'єктності витвореної в результаті всього попереднього антропосоціогенезу. Таким чином, ідею постлюдини, на наш погляд, слід розглядати як концептуалізацію переходу до антропосоціотехногенезу по аналогії до того як десятки тисяч років тому відбулася трансформація антропогенезу, що тривав упродовж кількох мільйонів років у антропосоціогенез.

Одним з механізмів прогнозування людиною свого майбутнього є життєві домагання, суть яких полягає у окресленні гранично можливого для себе рівня цілей. Нерідко висота цілепокладання особистості передбачає досягнення найвищих показників життєздійснення доступного для суб'єкта у спільноті або суспільстві, до якого він належить, або зайняття чи утримування елітарного соціального статусу в відповідному соціумі. Часто предметом таких елітарноорієнтованих життєвих домагань виступає належність до еліти світового, національного, регіонального чи галузевого рівня.

З розвитком інформаційного суспільства, передових технологій предмет елітарноорієнтованих життєвих домагань людини змінюється. З'являється таке поняття як «постлюдина», що є образом людини нового типу, результатом інформаційно-

кібернетичного розвитку. Фактично це поняття є подальшим розвитком ще концепту Ф. Ніцше про «надлюдину» як про черговий ступінь еволюції людини [2]. Отже, принаймні, потенційно створюються умови для появи ще більш високих ніж елітарні домагання устремлінь особистості, які торкаються особистості у згаданому вище розумінні.

На думку Карпенко К.І. існує дві тенденції щодо оцінки майбутнього розвитку людини. Консервативна тенденція відображає думку про розвиток людини як процес відновлення духовних цінностей минулого й традиційних форм життєдіяльності людей. З точки зору другої, прогресистської тенденції, першочергова роль у розвитку людини відводиться автоматизованим системам збереження та переробітки інформації. Лише розвиток сучасних технологій є необхідною умовою підвищення продуктивності життєдіяльності людини, пом'якшення можливих конфліктів, а людині у своєму розвитку залишається лише пристосовуватися та змінюватися відповідно до цього розвитку [1].

З нашої точки зору, буде більш доцільним виокремити п'ять варіантів бачення ідеї постлюдини, які передбачають якісний стрибок у особистісному розвитку людини: 1) без принципової зміни її біологічної природи та технічної оснащеності (протонадлюдина); 2) у зміні технічної оснащеності людини, без принципових змін особистості та її біологічної основи (людина-кіборг, постлюдина); 3) у біологічній еволюції людини, поза принциповими змінами технічної оснащеності та особистісного розвитку (надлюдина, люден); 4) поєднання макроеволюційного переходу до нового більш досконалого біологічного виду й якісно нового рівня технічної оснащеності поза принциповими змінами особистісного розвитку (постнадлюдина); 5) поєднання біологічного, технічного і особистісного подальшого розвитку людини (мегапостнадлюдина).

Таким чином, в основі життєвих домагань особистості може лежати саме прагнення стати надлюдиною як поєднання біологічного та кібернетичного й необхідність застосування могутніх технологій у своєму розвитку. Тобто критерієм

належності до еліти постає перетворення людини в постлюдину в результаті перетворення людської природи в постлюдську за допомогою досягнень в області медицини, біології та інших.

А у разі постлюдського майбутнього найкращими будуть ті, що ефективно використовують результати технічного прогресу, досягнення науки та техніки, ті, хто здатні контролювати час свого старіння та смерті, ті, хто використовують нанотехнології покращення свого тіла та розуму. Чи не підвищиться у цьому випадку цінність технологій змінення людської природи та роботизованих форм існування більше ніж природних якостей людини. Як стверджує американський вчений Р. Моравек: «Недалеко той час, коли наші механічні раби знайдуть душу» [4].

Однак відкритим лишається питання: чи прагнення елітарноорієнтованої людини стати надлюдиною та досягнути елітарного рівня розвитку завдяки передовим технологіям гарантує позитивний розвиток суспільства. У цьому випадку елітою будуть ті особистості, що впроваджують науково-технічні досягнення у всі сфери суспільного життя, тим самим запобігаючи небезпеки та проблем, які трапляються в житті та діяльності людини. Що, можливо, значно прискорить суспільний розвиток та покращить умови людської життєдіяльності.

Література

1. Карпенко К.І. Постлюдина: pro et contra / К.І. Карпенко // Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. - № 992. Серія «Філософія. Філософські перспективи». – 2012
2. Ницше Ф. Воля к власти. — М., Харьков, 2003. — С. 382
3. Парето В. Компендиум по общей социологии / В. Парето. — М.: Высшая Школа Экономики, 2008. — 512 с.
4. Попович М. В. Бути людиною / М. В. Попович. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2011. – 223 с.

Гуманізм. Трансгуманізм. Постгуманізм : матеріали доповідей та виступів Міжнародної науково-теоретичної конференції, м. Суми, 19-20 квітня 2013 р. / Ред.кол.: Є.О. Лебідь, А.Є. Лебідь. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 11-14.